Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enw(au) cyntaf		2

TAG UWCH – NEWYDD

Z22-1570N30-1

1570N30-1

DYDD MAWRTH, 24 MAI 2022 – PRYNHAWN

IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT

U2 Uned 3 – Safbwyntiau damcaniaethol ar ddatblygiad plant a phobl ifanc

2 awr 30 munud

	I'r Arholwr yn Unig		
	Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
Adran A	**1.**	**20**	
	2.	**20**	
Adran B	**3.**	**20**	
	4.	**22**	
	5.	**18**	
	Cyfanswm	**100**	

1570N301
01

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du. Peidiwch â defnyddio beiro gel na hylif cywiro.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Os nad oes digon o le, defnyddiwch y tudalennau ychwanegol yng nghefn y llyfryn, gan wneud yn siŵr eich bod chi'n rhoi'r rhif cywir ar bob cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae cwestiynau Adran A yn ymwneud â'r deunydd sydd wedi'i ryddhau ymlaen llaw.

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn. Dylech chi rannu eich amser yn briodol.

100 yw cyfanswm nifer y marciau sydd ar gael.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus a chlir yn eich atebion. Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys defnyddio atalnodi a gramadeg yn gywir, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn **5**.

JUN221570N30101

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Astudiaeth achos i'w defnyddio gyda chwestiynau 1 a 2 yn Adran A

Mae Elen yn 14 oed. Cafodd ei rhieni ysgariad pan oedd hi'n 4 oed. Arhosodd Elen yng ngofal ei thad, Tom, a dydy hi ddim wedi cael unrhyw gysylltiad â'i mam. Mae Elen wedi byw gyda'i thad a'i llysfam (*stepmother*), Sian, am y 9 mlynedd diwethaf. 3 blynedd yn ôl, cafodd Rhodri ei eni, sef hanner brawd Elen. Yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r teulu wedi symud nifer o weithiau ac maen nhw nawr yn byw ar stad o dai (*housing estate*) ar gyrion tref fawr.

Dros yr 18 mis diwethaf, mae Elen wedi dechrau ymddwyn yn aflonyddgar (*disruptive*) yn y dosbarth ac mae hi'n achosi pryder yn yr ysgol. Mae hi hefyd wedi dechrau cael enw drwg am achosi trwbl yn ei chymuned, sydd hefyd yn achosi anawsterau (*difficulties*) gartref.

Mae ymddygiad Elen yn cynnwys:

- cyrraedd yr ysgol yn hwyr ac weithiau'n methu'r ysgol i gymdeithasu gyda grŵp o arddegwyr hŷn (*older teenagers*) yng nghanol y dref
- bod yn anghwrtais wrth athrawon a pheidio â chymryd rhan ym mywyd yr ysgol
- peidio â chwblhau ei gwaith cartref ac aros yn ei hystafell wely pan mae hi gartref
- aros allan yn hwyr yn y nos heb i'w rhieni gytuno i hynny
- dadlau gyda'i rhieni os ydyn nhw'n ceisio gosod rheolau a ffiniau (*boundaries*)
- anwybyddu ei brawd, er eu bod nhw'n arfer bod yn agos.

Mae Tom a Sian hefyd yn pryderu am eu mab Rhodri. Mae Rhodri yn 3 oed, ond mae'n dal i siarad mewn geiriau unigol yn bennaf yn hytrach na brawddegau, ac mae'n anodd deall ei leferydd. Mae'n aml yn defnyddio ystumiau (*gestures*) ac yn pwyntio i gyfathrebu am ei anghenion yn hytrach na chyfathrebu ar lafar. Mae Rhodri'n mynd i Gylch Meithrin lleol, sef uned cyn-ysgol cyfrwng Cymraeg. Mae Rhodri yn cael trafferth ymgartrefu (*settle in*) yn y Cylch Meithrin, ac mae ei ymddygiad wedi troi'n heriol ers i'w fam fynd yn ôl i'r gwaith. Mae Rhodri hefyd yn mynd yn fwy a mwy gofidus (*distressed*) oherwydd yr amgylchedd negyddol gartref sy'n cael ei achosi gan yr holl ddadlau ac anhapusrwydd ynglŷn ag ymddygiad Elen.

Mae ymddygiad Rhodri yn cynnwys:

- dangos gofid ofnadwy (*extreme distress*) pan mae'n cael ei adael yn y Cylch Meithrin
- strancio (*temper tantrums*), gan gynnwys gweiddi, crïo a thaflu ei hun ar y llawr yn y Cylch Meithrin
- gwrthod ymgysylltu (*engage*) â'r ymarferwyr
- dewis bod ar ei ben ei hun a gwrthod cymryd rhan mewn gweithgareddau grŵp fel amser cylch
- dangos ymddygiad heriol a dicter (*anger*) gartref os nad yw'n cael ei ffordd ei hun
- rhwystredigaeth (*frustration*) ac anhapusrwydd gartref ac yn y Cylch Meithrin pan na fydd pobl yn deall ei anghenion.

Mae Tom a Sian yn mynd yn fwy a mwy pryderus am y ddau blentyn a sut mae eu hymddygiad yn effeithio ar fywyd y teulu. Maen nhw wedi trefnu cyfarfod ag ysgol Elen a hefyd wedi trefnu cyfarfod â gweithiwr allweddol Rhodri yn y Cylch Meithrin i drafod strategaethau a chefnogaeth fyddai'n galluogi gwelliant o ran datblygiad y plant a'u hymddygiad heriol.

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

ADRAN A

Atebwch **bob** cwestiwn.

1. Darllenwch yr astudiaeth achos am Elen a Rhodri ac atebwch y cwestiynau isod.

(a) Disgrifiwch **ddau** ffactor allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Elen. [6]

1570N301
03

Arholwr yn unig

(b) Gan ddefnyddio damcaniaeth dysgu cymdeithasol Bandura, esboniwch sut gallai ymddygiad Elen effeithio ar ei brawd Rhodri. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Esboniwch y strategaethau fyddai'n gallu cael eu defnyddio i hybu Rhodri i ddangos ymddygiad cadarnhaol. [8]

1570N301 05

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

2. Er mwyn cefnogi ymddygiad plant a phobl ifanc, mae'n bwysig deall beth sy'n achosi ymddygiad heriol a'r ffactorau sy'n effeithio ar ymddygiad.

(a) Ystyriwch sut mae damcaniaeth ymlyniad Bowlby (*Bowlby's theory of attachment*) yn gallu esbonio rhywfaint o ymddygiad heriol Elen. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch beth yw pwrpas chwarae ac aseswch, gan ddefnyddio enghreifftiau, sut byddai chwarae llawn dychymyg (*imaginative play*) yn gallu effeithio ar ddatblygiad cymdeithasol a datblygiad ieithyddol/iaith Rhodri. [14]

1570N301
07

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

ADRAN B

Atebwch **bob** cwestiwn.

3. (a) Disgrifiwch beth yw'r manteision cymdeithasol o ddeallusrwydd emosiynol (*emotional intelligence*) ar gyfer datblygiad plant a phobl ifanc. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch sut byddai anableddau dysgu yn gallu effeithio ar ddatblygiad plant a phobl ifanc. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

1570N301
09

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Dadansoddwch sut mae chwarae creadigol yn gallu hybu datblygiad gwybyddol plentyn 2–4 oed. [8]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

4. Mae Fframwaith y Cyfnod Sylfaen yn seiliedig ar chwarae.

(a) Esboniwch pa mor bwysig yw chwarae amgylcheddol ar gyfer datblygiad plant o fewn y Cyfnod Sylfaen. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch sut mae damcaniaeth wybyddol Piaget yn cefnogi ymarferwyr (*practitioners*) i asesu datblygiad plant. [8]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Trafodwch sut mae gweithwyr chwarae (*playworkers*) yn defnyddio gwaith chwarae i gefnogi datblygiad cyfannol plant. [8]

Arholwr yn unig

5. Mae Cari yn 4 oed. Mae hi wedi bod yn mynd i'r feithrinfa, a bydd hi'n dechrau yn yr ysgol yn llawn-amser ym mis Medi.

Mae Beth, gweithiwr allweddol Cari, yn pryderu bod Cari wedi mynd yn llai brwdfrydig (*enthusiastic*) ac yn dangos llai o ddiddordeb mewn chwarae. Mae hi hefyd yn pryderu bod Cari wedi mynd yn encilgar (*withdrawn*) ac yn ymddangos fel ei bod hi wedi diflasu. Mae Beth wedi bod yn gwneud arsylwadau, ac mae hi'n meddwl bod hyn oherwydd bod Cari yn barod i symud ymlaen yn ei datblygiad a bod angen gweithgareddau mwy heriol arni. Mae Beth wedi cofnodi hyn yng Nghynllun Datblygu Unigol Cari.

Mae Beth wedi rhoi Cari mewn grŵp bach gyda phlant ifancach na hi i fod yn 'diwtor cyfoedion (*peer tutor*)'.

Disgrifiwch beth yw rôl gweithwyr allweddol mewn lleoliad blynyddoedd cynnar, a dadansoddwch sut mae ymddygiad a datblygiad Cari yn elwa (*benefit*) o strategaethau Beth. [18]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

DIWEDD Y PAPUR

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Rhif y Cwestiwn	Tudalen ychwanegol, os oes ei hangen. Ysgrifennwch rifau'r cwestiynau ar ymyl chwith y dudalen.

Arholwr yn unig

Rhif y Cwestiwn	Tudalen ychwanegol, os oes ei hangen. Ysgrifennwch rifau'r cwestiynau ar ymyl chwith y dudalen.

Arholwr yn unig

© WJEC CBAC Cyf.

TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON

ⓗ WJEC CBAC Cyf.
(1570N30-1)

TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON

ⓗ WJEC CBAC Cyf.